

Світлана Василівна Давиденко, Олена Ігорівна Резнікова
Кафедра кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Харків, Україна

ВСТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЮ СУДОВОЮ УСТАНОВОЮ ПОРУШЕННЯ УКРАЇНОЮ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПРИ ВИРІШЕННІ СПРАВИ СУДОМ ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЗА ВИКЛЮЧНИМИ ОБСТАВИНАМИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Анотація. Проаналізовано підстави та порядок здійснення кримінального провадження за виключними обставинами. Основна мета роботи полягає в аналізі виявлених порушень міжнародною судовою установою щодо вирішення справ судом України як підстав для перегляду судових рішень за виключними обставинами у кримінальному провадженні. Авторами досліджено процесуальний механізм перегляду судових рішень, які набрали законної сили, у випадку встановлення міжнародною судовою установою порушення державою міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом, також визначено межі такого перегляду. Доведено, що перегляд судових рішень, які набрали законної сили та щодо яких Європейським судом з прав людини констатовано порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом, як один із засобів виконання рішень цієї міжнародної судової установи має обмежене застосування. Обґрунтовано, що під час вирішення питання про можливість такого перегляду Верховний Суд має виходити з характеру порушення, констатованого в рішенні Європейського суду з прав людини.

Ключові слова: кримінальне провадження, юрисдикція, Верховний Суд, Європейський суд з прав людини, міжнародні зобов'язання.

Светлана Васильевна Давыденко, Елена Игоревна Резникова
Кафедра уголовного процесса и оперативно-розыскной деятельности
Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого
Харьков, Украина

УСТАНОВЛЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНЫМ СУДЕБНЫМ ОРГАНОМ НАРУШЕНИЯ УКРАИНОЙ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ ПРИ РАЗРЕШЕНИИ ДЕЛА СУДОМ КАК ОСНОВАНИЕ ДЛЯ ПЕРЕСМОТРА СУДЕБНЫХ РЕШЕНИЙ ПО ИСКЛЮЧИТЕЛЬНЫМ ОБСТОЯТЕЛЬСТВАМ В УГОЛОВНОМ ПРОИЗВОДСТВЕ

Аннотация. Проанализированы основания и порядок уголовного производства по исключительным обстоятельствам. Основная цель работы заключается в анализе выявленных нарушений международным судебным учреждением по решению дел судом Украины как оснований для пересмотра судебных решений по исключительным обстоятельствам

в уголовном производстве. Авторами исследован процессуальный механизм пересмотра судебных решений, вступивших в законную силу, при установлении международным судебным учреждением нарушения государством международных обязательств при разрешении дела судом, также определены пределы такого пересмотра. Доказано, что пересмотр судебных решений, вступивших в законную силу и в отношении которых Европейским судом по правам человека констатировано нарушение Украиной международных обязательств при разрешении дела судом, как одно из средств исполнения решений этого международного судебного органа имеет ограниченное применение. Обосновано, что при решении вопроса о возможности такого пересмотра Верховный Суд должен исходить из характера нарушения, констатированного в решении Европейского суда по правам человека.

Ключевые слова: уголовное производство, юрисдикция, Верховный Суд, Европейский суд по правам человека, международные обязательства.

Svitlana V. Davidenko, Olena I. Reznikova

*Department of Criminal Procedure and Operational and Search Activity
Yaroslav Mudry National Law University
Kharkiv, Ukraine*

INTRODUCING AN INTERNATIONAL JUDICIARY INSTITUTION OF UKRAINE'S INTERNATIONAL CONTRIBUTION OF UKRAINE'S JURISDICTION AS A CASE OF REVIEW OF JUDICIAL SOLUTIONS IN EXCEPTIONAL CIRCUMSTANCES IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Abstract. *The article analyzes the grounds and procedure for conducting criminal proceedings in exceptional circumstances. The procedural mechanism for revision of court decisions, which became legally effective, was investigated in case of establishment of an international judicial body whose jurisdiction is recognized by Ukraine, violation of state obligations of international obligations in court decision, and the limits of such review are determined. It is proved that the review of judicial decisions that came to legal effect and which the European Court of Human Rights has found violation of Ukraine's international obligations in court proceedings is one of the means of enforcement of decisions of this international judicial body, has limited application. It is substantiated that in resolving the question of the possibility of such a review, the Supreme Court should proceed from the nature of the violation, as stated in the judgment of the European Court of Human Rights.*

Keywords: criminal proceedings, jurisdiction, Supreme Court, European Court of Human Rights, international obligations.

ВСТУП

Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК) до завдань кримінального провадження відносить захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорону прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення їх швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду (ст. 2 КПК) [1]. Форма і зміст такої

діяльності мають відповідати загальним засадам кримінального провадження (ст. 7 КПК), які є результатом імплементації міжнародних стандартів у сфері захисту прав і свобод людини в національне законодавство. Останні з огляду на сферу застосування можуть вважатися міжнародними стандартами кримінального переслідування або кримінальної процесуальної діяльності [2; 3]. Разом із тим складність відтворення всіх існуючих нині міжнародних стандартів в окресленій сфері в їх повному обсязі в нормах чинного КПК спонукала законодавця до визначення системи кримінального процесуального законодавства України шляхом включення до неї відповідних положень міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (ст. 1 КПК). Крім норм міжнародних договорів, міжнародні стандарти кримінального переслідування можуть визначатися положеннями резолюцій, директив і рекомендацій міжнародних організацій, їх структурних підрозділів, рішеннями міжнародних судових установ, які аналогічно стандартам у галузі прав людини включають як універсальні стандарти – розроблені в межах Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН), так і регіональні – сформовані регіональними міжнародними організаціями [4]. Наприклад, до регіональних належать Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [5] (далі – КЗПЛ) і практика Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) (ч. 2 ст. 8, ч. 5 ст. 9 КПК), які під час тлумачення і застосування норм кримінального процесуального законодавства України набувають особливого значення, що зумовлено виконанням Україною зобов'язань з дотримання європейських стандартів у сфері захисту прав і свобод людини, взятих державою на себе з моменту ратифікації КЗПЛ.

Сьогодні ЄСПЛ продовжує констатувати порушення Україною міжнародних зобов'язань у сфері прав і свобод людини, особливо щодо кримінального судочинства [6]. Тому і сьогодні у кримінальному процесі актуальною залишається проблема виконання рішень ЄСПЛ щодо України. Разом із тим п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК, який указує, що підставою перегляду судового рішення, що набрало законної сили, за виключними обставинами є встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення нею міжнародних зобов'язань, викликає питання. По-перше, вимагає конкретизації визначення поняття «міжнародна судова установа» (ст. 90, п. 2 ч. 3 ст. 459, ст. 614 КПК та ін.), а також перелік таких установ, рішення яких є підставою для перегляду судового рішення за виключними обставинами (статті 459–467 КПК) або можуть бути визнані та виконані в Україні відповідно до ст. 614 КПК. По-друге, законодавча конструкція норми п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК переконує в тому, що кожне констатоване міжнародною судовою установою порушення Україною міжнародних зобов'язань є безумовною підставою для перегляду судового рішення. Водночас у правозастосовній практиці склалася інша ситуація, яка вказує, що п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК не має безумовного характеру, що вимагає комплексного наукового аналізу. Одночасно процесуальна реформа в Україні, а також створення і початок функціону-

вання нового Верховного Суду (далі – ВС) привели до оновлення процесуального механізму перегляду судових рішень, що набрали законної сили у кримінальному провадженні, у тому числі й у випадках констатації міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушень державою міжнародних зобов'язань, що спонукає до його наукового переосмислення. Пошук відповідей на ці питання є метою репрезентованого наукового дослідження.

1. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Для досягнення мети дослідження авторами використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання. Так, використання діалектичного методу пізнання дозволило дослідити розвиток нормативних основ здійснення кримінального провадження за виключними обставинами, зокрема процесуального механізму перегляду судових рішень, які набрали законної сили, у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення державою міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом. Оскільки діалектичний метод пізнання визначає шляхи будь-якого дослідження, його використання дозволило детальніше вивчити поставлену проблематику.

Використання формально-логічного та системно-структурного методів, а також методу узагальнення дозволили запропонувати авторську класифікацію порушень міжнародних зобов'язань Україною під час вирішення справи національним судом, які можуть встановлюватися міжнародною судовою установою, а також критерії, відповідно до яких повинно вирішуватися питання про можливість такого перегляду.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

30 жовтня 2017 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» № 2147-VIII [7] (далі – Закон № 2147), яким продовжено реформування правосуддя в нашій країні. Так, більшість положень останнього набрали чинності 15 грудня 2017 р. З цього дня суттєвих трансформацій зазнали адміністративне, господарське, цивільне процесуальне, а також кримінальне процесуальне законодавство України. Так, Законом № 2147 було внесено зміни до КПК, частина яких пов'язана з реформуванням судоустрою в Україні, ліквідацією Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ) та створенням нового ВС як касаційної інстанції. Зокрема, норми КПК було приведено у відповідність до положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII [8] (далі – Закон № 1402). Згідно зі ст. 36 цього Закону конкретизовано повноваження ВС у кримінальному судочинстві. У зв'язку з цим передбачено, що судом касаційної інстанції у кримінальному провадженні є ВС, а судове провадження охоплює кримінальне проваджен-

ня у суді першої інстанції (підготовче судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення), провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, а також за нововиявленими або виключними обставинами (пп. 21 і 24 ч. 1 ст. 3 КПК) [1].

Ліквідація Верховного Суду України (далі – ВСУ) та початок функціонування нового ВС як єдиної касаційної інстанції зумовили виключення провадження з перегляду судових рішень ВСУ як частини судового провадження (п. 24 ч. 1 ст. 3 КПК) і відповідно виключення гл. 33 КПК. Одночасно визначення повноважень новоствореного ВС у кримінальному судочинстві, а також перерозподіл повноважень ліквідованого ВСУ (гл. 33 КПК), відповідно до нової системи судоустрою України, детермінували оновлення глав 32 «Провадження в суді касаційної інстанції» та 34 «Провадження за нововиявленими або виключними обставинами» КПК. Так, перша була трансформована частково, а зміни в її нормах пов'язані з: 1) розподілом повноважень з перегляду судових рішень у касаційному порядку серед структурних підрозділів самого ВС: колегій суддів, судових палат, об'єднаної палати Касаційного кримінального суду та Великої Палати ВС [9]. КПК було доповнено двома новими статтями 434¹ та 434²; 2) процесуальним оформленням результатів діяльності касаційної інстанції. Відповідні зміни внесені до статей 441 і 442 КПК, присвячених судовим рішенням ВС. В іншій частині порядок провадження в суді касаційної інстанції не змінився. Отже, повноваження ВССУ, передбаченні КПК, були передані ВС у повному обсязі та перерозподілені між його структурними підрозділами.

Щодо повноважень ВСУ після процесуальної і судової реформ [10] зауважимо, що останні у трансформованому вигляді знайшли відображення у гл. 34 КПК. Так, Законом № 2147 було змінено не лише назву цієї глави, яка відтепер регламентує провадження не тільки за нововиявленими, а й за виключними обставинами [11], а й усю систему перегляду судових рішень, які набрали законної сили, його підстави і процесуальний порядок (статті 459–467 КПК).

Відповідно до ч. 2 ст. 459 КПК України до числа нововиявлених обставин законодавець відносить: 1) штучне створення або підроблення доказів, неправильність перекладу висновку і пояснень експерта, завідомо неправдиві показання свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, на яких ґрунтується вирок; 2) скасування судового рішення, яке стало підставою для ухвалення вироку чи постановлення ухвали, що належить переглянути; 3) інші обставини, які не були відомі суду на час судового розгляду при ухваленні судового рішення і які самі по собі або разом із раніше виявленими обставинами доводять неправильність вироку чи ухвали, що належить переглянути [1]. Аналіз таких положень і зіставлення редакцій ст. 459 КПК «до» і «після» набрання чинності Законом № 2147 дають змогу стверджувати, що законодавець не змінив власного підходу до визначення нововиявлених обставин. Одночасно варто зауважити, що з ч. 2 ст. 459 КПК було виключено п. 2 і п. 4, де йшлося про «зловживання слідчого, прокуро-

ра, слідчого судді чи суду під час кримінального провадження» та «визнання Конституційним Судом України неконституційності закону України, іншого акта (їх окремих положень) або надання Конституційним Судом України офіційного тлумачення положень Конституції України, що є відмінним від того, як їх застосував суд при вирішенні справи», як підстави перегляду судових рішень. Окреслені положення Законом №2147 були віднесені до числа підстав для перегляду судових рішень, які набрали законної сили, за виключними обставинами, а колишній п. 5 ч. 2 ст. 459 КПК трансформований у п. 4 ч. 2 цієї ж статті.

Згідно з ч. 3 ст. 459 КПК виключними обставинами перегляду судових рішень, що набрали законної сили, є: 1) встановлена Конституційним Судом України неконституційність, конституційність закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи; 2) встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом; 3) встановлення вини судді у вчиненні злочину або зловживання слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду під час кримінального провадження, внаслідок якого було ухвалено судові рішення. Нагадаємо, що обставина, передбачена п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК була підставою для здійснення провадження ВСУ (ч. 1 ст. 445 КПК). Звернемося до правового аналізу порядку перегляду судових рішень, які набрали законної сили, за п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК.

Передусім слід зауважити, що ні в КПК, ні в Кримінальному кодексі України (далі – КК) зміст поняття «міжнародна судова установа» не розкривається [12]. Так, відповідно до Указу Президента України «Про Порядок здійснення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів, розгляду у закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземного суб'єкта та України» від 26 червня 2002 р. №581/2002 під закордонним юрисдикційним органом розуміється міжнародний судовий, міжнародний арбітражний орган, згода на здійснення юрисдикції яким щодо України надана відповідно до міжнародного договору або в інший спосіб згідно із законами України, а також судовий, арбітражний орган іноземної держави [13]. Аналізуючи таке визначення, Ю. Аленін та А. Підгородинська звернули увагу, що на позначення досліджуваного явища не лише в науці, а й у національному та міжнародному законодавстві використовуються різні терміни: «міжнародна судова установа», «міжнародний судовий орган», «міжнародний суд», «міжнародний трибунал» тощо. Учені ж визначають поняття міжнародної судової установи як судового або іншого органу, наділеного повноваженнями на здійснення кримінального провадження, створеного на підставі міжнародного договору або рішення міжнародної організації, членом яких є Україна, згода на юрисдикцію якого надана Україною, у встановленому законодавством порядку [2], з яким можна погодитися.

У міжнародному праві до міжнародних судових установ відносять постійні й тимчасові міжнародні суди (трибунали), які мають специфічну предметну, те-

риторіальну, часову та персональну юрисдикції. Так, залежно від характеру спору, який вирішує міжнародний судовий орган, виокремлюють: суди, що вирішують міждержавні спори (наприклад, Міжнародний суд ООН); суди, що вирішують спори між фізичними, юридичними особами та окремими країнами чи міжнародними організаціями (наприклад, ЄСПЛ); суди, що забезпечують притягнення до кримінальної відповідальності фізичних осіб (Нюрнберзький спеціалізований військовий трибунал, Токійський спеціалізований військовий трибунал, Міжнародний військовий трибунал щодо Югославії, Міжнародний трибунал щодо Руанди тощо); суди, що вирішують трудові спори в межах міжнародних організацій (наприклад, Міжнародний адміністративний трибунал); суди, що вирішують різні категорії справ (Суд Європейського Союзу) [14]. Зокрема, найбільш відомими й активно діючими на міжнародній арені сьогодні є Міжнародний Суд ООН (далі – МС ООН), Міжнародний трибунал з морського права, Суд Європейського Союзу, ЄСПЛ, Міжнародний комерційний арбітраж (далі – МКА), Міжамериканський суд з прав людини, Міжнародний кримінальний суд (далі – МКС) тощо [12].

Аналіз підписаних і ратифікованих Україною міжнародних договорів дає змогу стверджувати, що до міжнародних судових установ, юрисдикція яких визнана Україною, слід віднести ЄСПЛ, МКА і МС ООН [15]. Складніша ситуація з визнанням Україною юрисдикції МКС, адже процес приєднання України до міжнародного кримінального правосуддя було розпочато ще 20 січня 2000 р. (підписання Римського статуту МКС Україною), проте і досі не завершено [16]. Сьогодні Україна лише скористалася правом частково визнати юрисдикцію МКС шляхом подачі заяв відповідно до ч. 3 ст. 12 Римського статуту МКС [17; 18].

Таким чином, щодо сфери кримінального судочинства найбільший інтерес становлять рішення МС ООН, ЄСПЛ, МКС, а також вироки деяких тимчасових судових установ, персональна кримінальна юрисдикція яких поширюється на фізичних осіб. Наприклад, Міжнародний трибунал для колишньої Югославії є єдиною міжнародною судовою установою, вирок якої може виконуватися в Україні (ч. 4 ст. 10 КК, ст. 614 КПК) [12]. Так, якщо рішення ЄСПЛ є підставою для здійснення провадження за виключними обставинами, тобто перегляду судового рішення, яке набрало законної сили, з підстави встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення нею міжнародних зобов'язань при вирішенні даної справи судом (п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК), то вироки МКС і Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії – міжнародних судових установ, які мають персональну кримінальну юрисдикцію щодо фізичних осіб, за умови що їх предметна юрисдикція охоплює діяння, криміналізовані в КК, – теоретично можуть бути виконані у порядку, передбаченому ч. 4 ст. 10 КК та ст. 614 КПК.

Згідно з ч. 3 ст. 463 КПК у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення нашою державою міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом заява про перегляд судового рішення за

виключними обставинами подається до ВС для її розгляду у складі Великої Палати. Така заява може подаватися особою, на користь якої постановлено рішення міжнародною судовою установою, не пізніше ніж через 30 днів із дня, коли особа дізналася або могла дізнатися про набуття цим рішенням статусу остаточного (п. 2 ч. 5 ст. 461 КПК).

Відповідно до Закону України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів №2, 4, 7 та 11 до Конвенції» Україна повністю визнає на своїй території дію ст. 25 КЗПЛ щодо визнання компетенції Європейської комісії з прав людини приймати від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб заяви на ім'я Генерального Секретаря Ради Європи про порушення Україною прав, викладених у КЗПЛ, та ст. 46 КЗПЛ щодо визнання обов'язковою і без укладення спеціальної угоди юрисдикції ЄСПЛ в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування КЗПЛ [19]. З моменту ратифікації КЗПЛ Україна взяла на себе низку зобов'язань у сфері захисту прав людини, невід'ємною складовою яких є визнання Україною юрисдикції ЄСПЛ, яка поширюється на всі питання тлумачення і застосування КЗПЛ та протоколів до неї, а також виконання остаточних рішень у справах проти України (статті 32, 46 КЗПЛ) [20].

У Рекомендаціях Комітету міністрів Ради Європи «Щодо перегляду справ і відновлення провадження справ на внутрішньодержавному рівні у зв'язку з рішенням Європейського суду з прав людини» від 19 січня 2000 р. № R(2000)2 [21] (далі – Рекомендації) Комітет міністрів Ради Європи (далі – КМРЄ), який має здійснювати нагляд за виконанням рішень ЄСПЛ, наголосив, що КЗПЛ не містить положень, які зобов'язують Договірні Сторони передбачати у національному законодавстві можливість для перегляду справ і відновлення провадження у справі, проте наявність таких можливостей була б за певних обставин надзвичайно важливою, а в деяких справах – дійсно єдиним засобом досягнення *restitutio in integrum*. КМРЄ закликав усі Договірні Сторони переконатися, що в їх національних правових системах існують необхідні можливості для досягнення, наскільки це можливо, *restitutio in integrum*, а також забезпечити відповідні можливості для перегляду справ, включаючи і відновлення провадження у справі. КМРЄ вказав, що згідно зі ст. 46 КЗПЛ Договірні Сторони взяли на себе зобов'язання виконувати остаточні рішення ЄСПЛ у будь-якій справі, сторонами якої вони є, та нагадав, що за певних обставин такі зобов'язання включають вжиття інших заходів, окрім справедливої сатисфакції, яку присуджує ЄСПЛ, згідно зі ст. 41 КЗПЛ, та/або загальних заходів, якими потерпілій стороні забезпечується, наскільки це можливо, відновлення попереднього правового становища, яке сторона мала до порушення КЗПЛ. КМРЄ наголосив, що «компетентні органи держави-відповідача самі вирішують, які заходи, зважаючи на наявні в національній правовій системі засоби, є найбільш відповідними для досягнення *restitutio in integrum*», і вказав, що у виняткових випадках повторний розгляд справи або поновлення

провадження є найбільш ефективним, якщо не єдиним засобом досягнення *restitutio in integrum*. Тому КМРС рекомендував забезпечити на національному рівні «адекватні можливості досягнення, наскільки це можливо, *restitutio in integrum*» та закликав до перегляду національних правових систем з метою забезпечення адекватних можливостей повторного розгляду справи, включаючи поновлення провадження, у випадках, коли Суд визнав порушення КЗПЛ, особливо: і) коли потерпіла сторона далі зазнає значних негативних наслідків рішення, ухваленого на національному рівні, – наслідків, щодо яких справедлива сатисфакція не була адекватним засобом захисту і які не можна виправити інакше ніж через повторний розгляд чи поновлення провадження; ii) коли рішення Суду спонукає до висновку, що а) оскаржене рішення національного суду суперечить КЗПЛ по суті або б) в основі визнаного порушення були суттєві процедурні помилки чи недоліки, які ставлять під серйозний сумнів результат оскарженого провадження на національному рівні [21].

У коментарі до положень Рекомендацій КМРС вказав, що у сферу дії КЗПЛ підпадають будь-які категорії справ, що задовольняють критерії, викладені у підпунктах «і» та «ii». Метою введення додаткових критеріїв є визначення тих виняткових випадків, коли захист прав особистості та імплементація рішень ЄСПЛ превалюють над принципами доктрини *resjudicata*, особливо щодо правової визначеності, при цьому ніяк не применшуючи важливість зазначених принципів. Так, у підп. «і» визначаються випадки, коли потерпіла сторона продовжує відчувати вплив несприятливих наслідків від рішення національної інстанції, що не забезпечує справедливу сатисфакцію. При цьому повинен існувати причинний зв'язок між виявленими порушеннями і несприятливими наслідками. Разом із тим у підп. «ii» вказується на характер порушень у справах, що відповідають вищезазначеним умовам, за якими перегляд справи та поновлення провадження у справі мають особливу важливість. Прикладами таких ситуацій відповідно до: 1) підп. «а» можуть бути кримінальне засудження, що порушує ст. 9 або ст. 10 КЗПЛ; 2) підп. «б» можуть бути випадки, коли потерпіла сторона не мала часу або можливості підготувати свій захист у ході розгляду кримінальної справи в разі, якщо обвинувачення ґрунтувалося на матеріалах, здобутих під тортурами або які потерпіла сторона не могла підтвердити, або якщо в рамках цивільного процесу по відношенню до сторін, які беруть участь у справі, був порушений принцип рівності. Будь-які порушення повинні, як випливає з тексту Рекомендацій, бути настільки серйозними, щоб виникали обґрунтовані сумніви щодо внутрішньо-національних процедур [21].

На виконання аналізованих Рекомендацій КМРС був прийнятий Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV (далі – Закон № 3477), яким врегульовано відносини, що виникають у зв'язку з обов'язком держави виконати рішення ЄСПЛ у справах проти України. Так, у ст. 1 Закону вказано, що виконання Рішен-

ня ЄСПЛ може здійснюватися шляхом: а) виплати Стягувачеві відшкодування та вжиття додаткових заходів індивідуального характеру; б) вжиття заходів загально-го характеру. Стягувачем визнається особа, за заявою якої ЄСПЛ постановлено Рішення, а *відшкодуванням* – сума справедливої сатисфакції, визначена у такому рішенні (ст. 41 КЗПЛ) [22].

З метою забезпечення відновлення порушених прав Стягувача, крім виплати відшкодування, згідно зі ст. 10 Закону № 3477, передбачені додаткові заходи індивідуального характеру, до числа яких належать: а) відновлення настільки, наскільки це можливо, попереднього юридичного стану, який Стягувач мав до порушення Конвенції (*restitutio in integrum*). Це досягається шляхом: 1) повторного розгляду справи судом, включаючи відновлення провадження у справі; 2) повторного розгляду справи адміністративним органом; б) інші заходи, передбачені у Рішенні.

Практика ухвалення ЄСПЛ рішень проти України, в яких констатуються порушення прав людини, у більшості випадків установлює зобов'язання держави щодо виплати відшкодування заявнику (Стягувачу) за порушення його прав та основоположних свобод. Тому виконання рішень ЄСПЛ, як правило, зводиться до виплати грошової компенсації. Проте непоодинокими є випадки ухвалення рішень, що містять констатацію порушення прав людини у кримінальному провадженні у матеріальному та/або процесуальному аспектах, негативні наслідки якого продовжують впливати на заявника. Убачається, що саме в таких випадках, згідно з ч. 1 ст. 10 Закону № 3477, у процесі виконання рішення ЄСПЛ, винесеного проти України, з метою забезпечення відновлення порушених прав Стягувача, крім виплати відшкодування, можуть вживатися додаткові заходи індивідуального характеру, тобто забезпечення відновлення настільки, наскільки це можливо, попереднього юридичного стану, який Стягувач мав до порушення КЗПЛ (*restitutio in integrum*), зокрема, шляхом повторного розгляду справи судом, включаючи відновлення провадження у справі [20].

У цьому контексті авторами зауважено, що норма п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК вимагає вдосконалення. Так, установлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення нею міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом як підстава для здійснення провадження за виключними обставинами у Великій Палаті ВС не враховує всього спектра та характеру порушень міжнародних зобов'язань, які можуть встановлюватися міжнародною судовою установою. Така теза підтверджується і практикою виконання рішень ЄСПЛ в Україні. Установлено, що не кожне таке порушення усувається шляхом перегляду судового рішення. Це пов'язано у першу чергу з природою допущених порушень, класифікація яких не була врахована законодавцем під час формулювання п. 2 ч. 3 ст. 459 КПК. На думку авторів, порушення міжнародних зобов'язань Україною під час вирішення справи національним судом, які встановлені міжнародною судовою установою, можуть класифікуватися за такими критеріями: 1) залежно від характеру порушеної норми міжнародного зобов'язання – матері-

альні, процесуальні або змішані; 2) залежно від тривалості порушення у часі – закінчені, триваючі або продовжувані; 3) залежно від підстави порушення – спричинені рішеннями, діями або бездіяльністю уповноважених на здійснення кримінального провадження осіб або недосконалістю національного законодавства; 4) залежно від наслідків порушень для особи – порушення, що продовжують зумовлювати шкідливі наслідки для особи або негативний вплив яких на юридичний стан особи був одномоментним; 5) з огляду на серйозність впливу порушення на справедливість здійснення кримінального провадження в цілому на національному рівні – такі, що ставлять під сумнів справедливість вирішення кримінальної справи та ухваленого судового рішення, або такі, що не впливають на них; 6) з огляду на можливість досягнення на національному рівні *restitutio in integrum*, тобто відновлення настільки, наскільки це можливо, попереднього правового стану, який особа мала до порушення КЗПЛ, – такі, що унеможливають відновлення вказаного становища (стану), й такі, що надають можливість відновити попереднє правове становище (стан) особи.

Запропонована класифікація не претендує на вичерпний перелік і має умовний характер. Разом із тим вона має важливе практичне значення. У випадках, коли ЄСПЛ у своїх рішеннях констатує порушення норм КЗПЛ, які: а) на момент розгляду заяви у ЄСПЛ мають завершений характер і надалі не зумовлюють шкідливі наслідки для юридичного становища (стану) особи; б) були спричинені дефектами та/або колізіями національного законодавства; в) унеможливають відновлення правового становища (стану) особи, яке існувало до порушення КЗПЛ; г) не ставлять під серйозний сумнів результат кримінального провадження на національному рівні (як справедливість судового рішення, так і процедури в цілому), вбачається, що перегляд судового рішення, яке набрало законної сили, у порядку провадження за виключними обставинами є неефективним засобом відновлення порушених прав, адже такі порушення надалі не зумовлюють шкідливі наслідки для особи та не можуть бути усунуті за допомогою перегляду судового рішення. У цьому випадку допущені порушення можуть бути усунуті (виправлені) в інший спосіб, зокрема шляхом виплати компенсації (відшкодування), присудженої ЄСПЛ, або вжиттям загальних заходів.

Зазначене відповідає практиці ВСУ. Так, у постановках № 5-4кс11 від 16 травня 2001 р., № 6-89цс13 від 27 січня 2014 р., № 5-46кс(15)17 від 3 липня 2017 р. та інших ВСУ сформулював таку правову позицію: якщо заява стосується рішень, які не були предметом розгляду ЄСПЛ, й у випадку, коли законність ухвалених у справі остаточних рішень не могла бути піддана сумніву у зв'язку з ухваленим рішенням ЄСПЛ з інших питань, у задоволенні заяви суд відмовляє. Так, постановою ВСУ № 5-168кс(15)17 від 30 жовтня 2017 р. було відмовлено у задоволенні заяви особи про скасування постановлених щодо неї судових рішень і закриття справи або направлення її на новий розгляд до суду першої інстанції. Підставою звернення до ВСУ заявника стало рішення ЄСПЛ у справі «Архіпов та інші про-

ти України» від 12 січня 2017 р., яким констатовано порушення п. 1 ст. 6 та ст. 13 КЗПЛ – надмірна тривалість кримінального провадження щодо заявника (7 років 8 місяців та 4 дні), неефективність засобів правового захисту і присуджена виплата грошової компенсації. ВСУ вказав, що стосовно заявника були допущені порушення КЗПЛ, які за даних обставин неможливо відновити у вигляді стану (становища), що існували до їх вчинення, а скасування судових рішень чи повторний розгляд справи не приведе до сатисфакції заявника в розумінні вимог КЗПЛ і національного законодавства [23]. Аналогічна правова позиція висловлена ВСУ в постанові № 5-46к(15)17 від 3 липня 2017 р. [24].

Натомість постановою ВСУ № 5-455к(15)16 від 6 лютого 2017 р. заяву особи про перегляд судового рішення було задоволено, судові рішення скасовано, а справу направлено на новий розгляд до суду першої інстанції. Підставою перегляду судового рішення ВСУ стало рішення ЄСПЛ у справі «Зякун проти України» від 25 лютого 2016 р., яким було констатоване порушення ст. 3 КЗПЛ – заявник зазнав тілесних ушкоджень внаслідок жорстокого поводження, яке кваліфікували як нелюдське та таке, що принижує гідність. ЄСПЛ вважав установленим факт, що заявник зазнав тілесних ушкоджень, перебуваючи під контролем органів влади, тому констатував, що показання-зізнання заявника були отримані в результаті жорстокого поводження. У зв'язку з тим, що останні дані не були вилучені з доказової бази цієї справи, ЄСПЛ був вимушений констатувати й порушення п. 1 ст. 6 КЗПЛ. Аналізуючи це рішення, ВСУ вказав, що його висновки дають підстави вважати вирок суду першої інстанції щодо заявника незаконним і необґрунтованим, постановленим з істотним порушенням кримінального процесуального закону, яке суд касаційної інстанції не усунув, тому заява підлягає задоволенню [25].

ВИСНОВКИ

Таким чином, порушення міжнародних зобов'язань Україною під час вирішення справи національним судом, які встановлені міжнародною судовою установою, можуть класифікуватися за такими критеріями: 1) залежно від характеру порушеної норми міжнародного зобов'язання – матеріальні, процесуальні або змішані; 2) залежно від тривалості порушення у часі – закінчені, триваючі або продовжувані; 3) залежно від підстави порушення – спричинені рішеннями, діями або бездіяльністю уповноважених на здійснення кримінального провадження осіб або недосконалістю національного законодавства; 4) залежно від наслідків порушень для особи – порушення, що продовжують зумовлювати шкідливі наслідки для особи або негативний вплив яких на юридичний стан особи був одномоментним; 5) з огляду на серйозність впливу порушення на справедливість здійснення кримінального провадження в цілому на національному рівні – такі, що ставлять під сумнів справедливість вирішення кримінальної справи та ухваленого судового рішення, або такі, що не впливають на них; 6) з огляду на можливість досягнення на національному рівні *restitutio in integrum*, тобто відновлення настільки, на-

скільки це можливо, попереднього правового стану, який особа мала до порушення КЗПЛ, – такі, що унеможливають відновлення вказаного становища (стану), й такі, що надають можливість відновити попереднє правове становище (стан) особи. Тому, коли ЄСПЛ у рішеннях констатує порушення норм КЗПЛ, які: а) на момент розгляду заяви у ЄСПЛ мають завершений характер і надалі не зумовлюють шкідливі наслідки для правового становища (стану) особи; б) були спричинені дефектами та/або колізіями національного законодавства; в) унеможливають відновлення правового становища (стану) особи, яке існувало до порушення КЗПЛ; г) не ставлять під серйозний сумнів результат кримінального провадження на національному рівні (як справедливість судового рішення, так і процедури в цілому), вбачається, що перегляд судового рішення, яке набрало законної сили, у порядку провадження за виключними обставинами є неефективним засобом відновлення порушених прав, адже такі порушення надалі не зумовлюють шкідливі наслідки для особи та не можуть усунути за допомогою перегляду судового рішення. У цьому випадку допущені порушення можуть бути усунуті (виправлені) в інший спосіб, зокрема шляхом виплати компенсації (відшкодування), призначеної ЄСПЛ, або вжиттям загальних заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 13.04.2012 №4651-VI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>.
- [2] Аленін Ю. Теоретико-правові основи співробітництва України з міжнародними судовими установами / Ю. Аленін, А. Підгородинська // Право України. – 2017. – № 12. – С. 95–99.
- [3] Моторигіна М. Г. Сторона захисту в судовому провадженні у першій інстанції : монографія / М. Г. Моторигіна. – Харків : Оберіг, 2018. – 306 с.
- [4] Теорія держави і права : підручник / за ред. О. В. Петришина. – Харків : Право, 2014. – С. 299.
- [5] Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс] : Закон України від 17.07.1997 №475/97-ВР. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
- [6] 65% заяв до ЄСПЛ з України – на невиконання рішень судів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/127384-65_zayav_do_espl_z_ukraini_na_nevikonannya_rishen_sudiv.html.
- [7] Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів [Електронний ресурс] : Закон України від 30.10.2017 № 2147-VIII. – Дата оновлення: 03.10.2017. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>.
- [8] Про судоустрій і статус судів [Електронний ресурс] : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. – Дата оновлення: 15.12.2017. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
- [9] Дроздов О. Аналітичний огляд окремих змін до Кримінального процесуального кодексу України, прийнятих Законом №2147-VIII [Електронний ресурс] / О. Дроздов,

- О. Дроздова. – Режим доступу: <http://unba.org.ua/publications/2853-analitichnij-oglyad-okremih-zmin-do-kpk-za-zakonom-2147.html>.
- [10] Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>.
- [11] Капліна О. В. Кримінальний процес / О. В. Капліна, М. О. Карпенко, В. І. Маринів. – Харків : Право, 2018. – 298 с.
- [12] Юртаєва К. В. Проблеми та перспективи виконання в Україні вироку міжнародної судової установи / К. В. Юртаєва // Вісн. Кримінолог. асоц. України. – 2016. – Вип. 3, № 14. – С. 99–109.
- [13] Про Порядок здійснення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів, розгляду у закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземного суб'єкта та України [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 26.06.2002 № 581/2002. – Дата оновлення: 24.02.2016. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/581/2002>.
- [14] Паліюк В. П. Міжнародні судові установи і захист прав людини та основних свобод : навч.-практ. посіб. / В. П. Паліюк. – Миколаїв : Атол, 2006. – 180 с.
- [15] Висновок до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо здійснення судочинства міжнародним судом) від 23.02.2014 № 4212» [Електронний ресурс] / Вищ. адмін. суд. – Режим доступу: <http://www.vasu.gov.ua/zakon/visnovki/4212/>.
- [16] Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) [Електронний ресурс] : від 11.07.2001 № 3-в/2001 / Конституц. Суд України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01>.
- [17] Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
- [18] Україна та Міжнародний кримінальний суд: конституційний аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrainepravo.com/international_law/public_international_law/ukrayina-ta-mizhnarodnyy-kryminalnyy-sud-konstytutsiynyy-aspekt/.
- [19] Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції [Електронний ресурс] : Закон України від 17.07.1997 № 475/97-ВР. – Дата оновлення: 13.03.2006. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D1%80>.
- [20] Кримінальний процес : підручник / за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. – Харків : Право, 2013. – 824 с.
- [21] Щодо перегляду справ і відновлення провадження справ на внутрішньодержавному рівні у зв'язку з рішенням Європейського суду з прав людини [Електронний ресурс] : Рек. Комітету міністрів Ради Європи від 19.01.2000 № R(2000)2. – Дата оновлення: 19.01.2000. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_175.
- [22] Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини [Електронний ресурс] : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

- [23] Постанова Верховного Суду України від 30.10.2017 № 5-168кк(15)17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/B421A4EC87DCF874C22581CD00376B1B](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/B421A4EC87DCF874C22581CD00376B1B).
- [24] Постанова Верховного Суду України від 03.10.2017 № 5-46кк(15)17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/56D64D2094241BEBC225816800476B20](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/56D64D2094241BEBC225816800476B20).
- [25] Постанова Верховного Суду України від 06.02.2017 № 5-455кк(15)16 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/1D20EB9546F92703C22580DE00478D8A](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/1D20EB9546F92703C22580DE00478D8A).

REFERENCES

- [1] Verkhovna Rada of Ukraine. (2012). *Criminal Procedural Code of Ukraine*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>.
- [2] Alenin, Y., Pidgorodinskaya, A. (2017). Theoretical and legal foundations of Ukraine's cooperation with international judicial institutions. *Law of Ukraine*, 12, 95–99.
- [3] Motorihina, M. G. (2018). *Party of defense in a court of first instance*. Kharkiv: Oberih.
- [4] Petryshin, O. V. (2014). *Theory of state and law*. Kharkiv: Pravo.
- [5] Verkhovna Rada of Ukraine. (1997). *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*. Retrieved from http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
- [6] *65% of applications to the ECtHR from Ukraine – for non-enforcement of court decisions*. (2017). Retrieved from http://zib.com.ua/ua/127384-65_zayav_do_espl_z_ukraini_na_nevikonannya_rishen_sudiv.html.
- [7] Verkhovna Rada of Ukraine. (2017). *On Amendments to the Commercial Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedural Code of Ukraine, the Code of Administrative Legal Proceedings of Ukraine and other legislative acts*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>.
- [8] Verkhovna Rada of Ukraine. (2006). *On the Judiciary and the Status of Judges*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
- [9] Drozdov, O., Drozdova, O. *Analytical review of individual amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine, adopted by Law 2147-VIII*. Retrieved from <http://unba.org.ua/publications/2853-analitichnij-oglyad-okremih-zmin-do-kpk-za-zakonom-2147.html>.
- [10] Verkhovna Rada of Ukraine. (2012). *Criminal Procedural Code of Ukraine*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>.
- [11] Kaplina, O. V. (2018). *Criminal proceedings*. Kharkiv: Pravo.
- [12] Yuratyeva, K. V. (2016). Problems and prospects of execution of a sentence of an international judicial institution in Ukraine. *Bulletin of the Criminological Association of Ukraine*, 3 (14), 99–10.
- [13] Verkhovna Rada of Ukraine. (2002). *On the Procedure for the Protection of the Rights and Interests of Ukraine in the Settlement of Disputes, Review in Foreign Jurisdictional Bodies with the Participation of a Foreign Substance and Ukraine*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/581/2002>.
- [14] Paliuk, V. P., Karpenko, M. O., Marin, V. I. (2006). *International Judicial Institutions and Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*. Mykolayiv: Atol.
- [15] Supreme Administrative Court of Ukraine. (2014). *On Amendments to Certain Laws of Ukraine (in respect of the implementation of proceedings by an international court) of February 23, 2014, 4212*. Retrieved from <http://vasu.gov.ua>.

- [16] Verkhovna Rada of Ukraine. (2001). *Conclusion of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of the President of Ukraine on concluding the compliance of the Constitution of Ukraine with the Rome Statute of the International Criminal Court*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01>.
- [17] Verkhovna Rada of Ukraine. (1996). *The Constitution of Ukraine*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
- [18] *Ukraine and the International Criminal Court: a constitutional aspect*. Retrieved from http://ukrainepravo.com/international_law/public_international_law/ukrayina-ta-mizhnarodnyy-kry-minalnyy-sud-konstytutsiynyy-aspekt/.
- [19] Verkhovna Rada of Ukraine. (1997). *On Ratification of the 1950 Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, First Protocol and Protocols No. 2, 4, 7 and 11 to the Convention*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D1%80>.
- [20] Tatiya, V. Ya., Groshevoy, Yu. M., Kaplina, O. V., Shilo, O. G. (2013). *Criminal process*. Kharkiv: Pravo.
- [21] Committee of Ministers of the Council of Europe. (2000). *Recommendations regarding the review of cases and resumption of proceedings at the domestic level in connection with the judgment of the European Court of Human Rights*. Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_175.
- [22] Verkhovna Rada of Ukraine. (2006). *On enforcement and application of the European Court of Human Rights practice*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
- [23] *Resolution of the Supreme Court of Ukraine No 5-168ks(15)7*. (2017). Retrieved from [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/B421A4EC87DCF874C22581CD00376B1B](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/B421A4EC87DCF874C22581CD00376B1B).
- [24] *Resolution of the Supreme Court of Ukraine No 5-46ks(15)17*. (2017). Retrieved from [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/56D64D2094241BEBC225816800476B20](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/56D64D2094241BEBC225816800476B20).
- [25] *Resolution of the Supreme Court of Ukraine No 5-455ks(15)16*. (2017). Retrieved from [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/1D20EB9546F92703C22580DE00478D8A](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/1D20EB9546F92703C22580DE00478D8A).

Світлана Василівна Давиденко

Кандидат юридичних наук

Доцент кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

61024, вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна

Олена Ігорівна Резнікова

Кандидат юридичних наук

Асистент кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

61024, вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна

Светлана Васильевна Давыденко

Кандидат юридических наук

Доцент кафедры уголовного процесса и оперативно-розыскной деятельности
Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого
61024, ул. Пушкинская, 77, Харьков, Украина

Елена Игоревна Резникова

Кандидат юридических наук

Ассистент кафедры уголовного процесса и оперативно-розыскной деятельности
Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого
61024, ул. Пушкинская, 77, Харьков, Украина

Svitlana V. Davidenko

Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor

Department of Criminal Procedure and Operational and Search Activity
Yaroslav Mudry National Law University
61024, 77 Pushkinskaya Str., Kharkiv, Ukraine

Olena I. Reznikova

Candidate of Juridical Sciences, Assistant Professor

Department of Criminal Procedure and Operational and Search Activity
Yaroslav Mudry National Law University
61024, 77 Pushkinskaya Str., Kharkiv, Ukraine

Рекомендоване цитування: Давиденко С. В. Встановлення міжнародною судовою установою порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом як підстава для перегляду судових рішень за виключними обставинами у кримінальному провадженні / С. В. Давиденко, О. І. Резникова // Вісн. Нац. акад. прав. наук України. – 2018. – Т. 25, №2. – С. 55–71.

Suggested Citation: Davidenko, S. V., Reznikova, O. I. (2018). Introducing An International Judiciary Institution Of Ukraine's International Contribution Of Ukraine's Jurisdiction As A Case Of Review Of Judicial Solutions In Exceptional Circumstances In Criminal Proceedings. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 25(2), 55–71.

Стаття надійшла / Submitted: 10/03/2018

Доопрацьовано / Revised: 29/04/2018

Схвалено до друку / Accepted: 08/06/2018